

DAGELIJKS BESTUUR IN DE NV

DAGELIJKS BESTUUR IN DE NV

Nele SOMERS

intersentia

Antwerpen – Cambridge

Dagelijks bestuur in de NV
Nele Somers

© 2017 Intersentia
Antwerpen – Cambridge
www.intersentia.be

Coverafbeelding: bizvector – Shutterstock

ISBN 978-94-000-0872-4
D/2017/7849/110
NUR 827

Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitdrukkelijk bij wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder de uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de uitgever.

Ondanks alle aan de samenstelling van de tekst bestede zorg, kunnen noch de auteurs noch de uitgever aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele schade die zou kunnen voortvloeien uit enige fout die in deze uitgave zou kunnen voorkomen.

VOORWOORD

De dagelijkse leiding van de onderneming is evident een bijzonder interessant onderzoeksdomein: elke onderneming, groot of klein, heeft behoefte aan dagdagelijkse beslissingen en uitvoering van die beslissingen.

Inzake dagelijks bestuur van de NV – waartoe dit doctoraatsproefschrift wordt bepekt – bevat het W.Venn. een specifieke norm: artikel 525 W.Venn. bepaalt dat het dagelijks bestuur van de vennootschap, alsook de vertegenwoordiging van de vennootschap wat dat bestuur aangaat, kan worden opgedragen aan een of meer personen die al dan niet de hoedanigheid van aandeelhouder hebben, die dan alleen of gezamenlijk optreden.

Deze bepaling munt niet uit door duidelijkheid: de notie “dagelijks bestuur” werd niet in de wet omschreven. Het komt in dergelijke gevallen aan de rechtspraak toe om aan dit vaag geformuleerd begrip een interpretatie te geven.

Het arrest van het Hof van Cassatie van 17 september 1968¹ bood een eerste aanzet tot formulering inzake de notie dagelijks bestuur: “de handelingen of verrichtingen betreffende het dagelijks bestuur, die niet verder reiken dan de behoeften van het dagelijkse leven van de vennootschap, of de behoeften die om reden zowel van minder belang dat ze vertonen, als van de noodzakelijkheid een spoedige oplossing te treffen, de tussenkomt van de raad van bestuur niet rechtvaardigen”. Vraag was of de vereisten van “gering belang” en “urgentie” cumulatief of alternatief moesten worden vervuld. De meerderheid van de rechtsleer en de praktijk bij besluitvorming in de NV waren voorstander van een ruime interpretatie.

Het Delhaize-arrest van het Hof van Cassatie van 26 februari 2009² vormde een nieuwe mijlpaal in deze invulling van de notie dagelijks bestuur. Als daden van dagelijks bestuur werden aangemerkt “diegene die geboden zijn door de noden van het dagelijkse leven van de vennootschap en diegene die zowel wegens het geringe belang als wegens de noodzaak van een snelle oplossing, het optreden van de raad van bestuur overbodig maken”.

Door dit zeer belangrijke arrest werd de cumulatieve, restrictieve interpretatie (gering belang en urgentie) de mantra inzake dagelijks bestuur in de NV.

¹ Cass. 17 september 1968, *Arr.Cass.* 1969, 60, *RPS* 1970, 200; *Pas.* 1969, I, 61.

² Zie o.m. Cass. 26 februari 2009, *RW* 2009-10, 1129, *TRV* 2009, 444 noot C. CLOTTENS, *TBH* 2009, 948, noot E. POTTIER en A. BERTRAND, *JDSC* 2010, 59 noot M. COIPEL.

In dit stadium van normering en rechtspraak vormt het proefschrift van Nele Somers een zeer welgekomen bron van inspiratie en reflectie.

Als eerste onderzoeksvraag rijst immers de kwestie of het bestaande normerend kader voldoende is om een transparante, rechtszekere en flexibele organisatorische werking van het dagelijks bestuur van de naamloze vennootschap te vormen.

Deze analyse wordt afgewogen tegenover het recht van de ons omringende landen, waarbij opvalt dat een afzonderlijk orgaan van dagelijks bestuur, dat bestaat naast de raad van bestuur (en eventueel nog een uitvoerend comité), specifiek is in België en Luxemburg. In andere ons omringende landen (Nederland, Frankrijk en Duitsland) bestaat geen afzonderlijk orgaan van dagelijks bestuur en ook in de common law-landen (VS en Groot-Brittannië) ontbreekt deze figuur.

In het licht van het voorgaande wordt het hele statuut van de dagelijks bestuurder en zijn bevoegdheden nauwkeurig onderzocht. Relevant daarbij zijn ook de concrete toepassingen, met o.m. de aandacht voor proceshandelingen en in het bijzonder de rechtspraak van de Raad van State.

De auteur reikt ook oplossingen aan voor bevoegdheidsoverschrijdend handelen van de dagelijks bestuurder, zowel preventief door de niet-organieke vertegenwoordiging bij volmacht, als curatief, door de figuur van de bekrachtiging en de uit de rechtspraak gegroeide rechtsfiguur van het schijnmandaat.

Dit proefschrift bevat degelijk en diepgaand onderzoek naar de grenzen van het optreden van de dagelijks bestuurder en behandelt op zeer omstandige wijze het sociale statuut (werknemer of zelfstandige door toedoen van een managementovereenkomst) en de aansprakelijkheid van de dagelijks bestuurder.

De tweede onderzoeksvraag behandelt de rol van het orgaan van dagelijks bestuur in de toekomst. De auteur onderzoekt op omstandige wijze de vraag naar de bestaansredenen van het orgaan van dagelijks bestuur: moet het concept van dagelijks bestuurder behouden worden, met een verbeterde regelgeving, of moet dit concept worden afgeschaft? Uiteraard worden daarbij alle componenten van behoud of afschaffing onderzocht, met aandacht voor de gevolgen voor de concrete organisatie van de dagelijkse leiding in de NV.

Dit boek verdient waardering en lof. Aandacht voor bestuur van ondernemingen, groot of klein, is bijzonder relevant. Het stijgend belang van behoorlijk bestuur, met aandacht voor de corporate governance-codes, en een aangepaste delegatie van bevoegdheid vanwege de raad van bestuur, blijft brandend actueel.

De doordachte analyse van het wetgevend kader en de rechtspraak over deze rechtsfiguur met zeer interessante functionele rechtsvergelijking, maakt dit boek zeker zowel voor de academicus als voor de practicus bijzonder nuttig.

Het boek wordt bovendien gepubliceerd op een scharniermoment van een bestaande bekritiseerbare rechtspraak en een nieuw Wetboek, en vormt op die wijze een mijlpaal voor oplossingen *de lege lata* en *de lege ferenda*. Onderbouwde reflecties over (al dan niet gedeeltelijk) behoud van deze rechtsfiguur, dan wel pleidooi voor een totale opheffing van het orgaan van dagelijks bestuur, zijn bijzonder waardevol en geven aan dit doctoraatsproefschrift grote verdiensten.

Prof. Dr. Herman BRAECKMANS
Onderzoeksgroep Onderneming en Recht
Universiteit Antwerpen

DANKWOORD

Dit is de commerciële uitgave van het proefschrift dat ik op 7 juni 2017 verdedigd heb aan de Universiteit Antwerpen. De jury was samengesteld uit Prof. dr. Herman Braeckmans (promotor), Prof. dr. Robby Houben, Prof. dr. Hans De Wulf, Prof. dr. Marieke Wyckaert, Prof. dr. Melissa Vanmeenen en Prof. dr. Philippe Lambrecht.

Een eerste woord van dank wil ik graag richten aan mijn promotor. Zonder de steun en het vertrouwen van professor Braeckmans zou ik dit werk nooit tot een goed einde hebben kunnen brengen. Het moet ergens in 2011 geweest zijn dat u het onvervulde verlangen om alsnog een thesis neer te pennen opnieuw in mij naar boven haalde. Nadat wij samen aan een dossier gewerkt hadden, deelde u mij mee dat er weldra vacatures zouden zijn voor assistenten in het vennootschapsrecht. Ik voelde mij meteen geroepen en stelde mij kandidaat. Uiteindelijk werd er beslist om deze taak *extra muros* te volbrengen en met een meer ‘te valoriseren’ onderwerp: een eerste voorstel over deugdelijk bestuur werd op die manier ingewisseld voor een proefschrift over het orgaan van dagelijks bestuur. Dankuwel professor om toen in mij te geloven en mij van bij het prille begin bij te staan bij deze tocht.

Een tweede welgemeende dankjewel ben ik verschuldigd aan Erik Monard en de partners van het advocatenkantoor Monard Law, waar ik nu even lang werk als dat ik aan mijn doctoraat heb geschreven. Ik doe vaak alsof, maar ik begrijp zeer goed – en met de jaren zelfs steeds beter – dat het geen evidentie is om in de huidige advocatenwereld aan één van uw pupillen toe te staan om enkele weken per jaar vrij te nemen om een soort van een boek te schrijven, dan nog niet wetende of dat boek er ook werkelijk zou komen. Anderzijds moet het ook gezegd worden dat je op veel momenten niet alleen mijn mentor, maar – en hoe kan het ook anders – advocaat van de duivel was. Ik herinner mij dat ik in augustus 2015 opgewekt en al te optimistisch beweerde dat *ik bijna klaar* was met het schrijven aan mijn doctoraat, waarop je mijn teksten vroeg en dan vooral de conclusie wilde lezen. Een doctoraat zonder een conclusie, bleek evenwel geen volwaardig doctoraat te zijn. Ik moet u daar *post factum* gelijk in geven.

Dankuwel aan mijn ouders en schoonouders om van tijd tot tijd voor Ella Marie en Rafaël te zorgen alsof het uw eigen kinderen zouden zijn. En aan mijn lieve vrienden, die het op zich hebben genomen om teksten onder elkaar te verdelen en

na te lezen op typo's. Maar vooral om voor de kleur in mijn leven te zorgen op alle momenten dat ik niet aan het schrijven was en om straks aanwezig te zijn bij de rituele verbranding van alle oudere versies met achtereenvolgens de titel DB 2012, DB 2013, DB 2014 enz.

Merci ook aan mijn Sisters van The Lunch Connection – en dan aan Kris in het bijzonder – om er samen met mij – soms tegen wil en dank – in te geloven dat wij BBG'ers alles kunnen, dat wij een soort van verheven vrouwelijk ras zijn dat erin slaagt om alles professioneel en privé te laten sporen en dit met het behoud van een strak figuur en het aanhouden van een gezonde levensstijl. Maar vooral om er te zijn op momenten dat dat vorige toch niet lukte en om een *gentleman's agreement* – eerder een *gentlewoman's agreement* te sluiten, op grond waarvan wij elkaar blijvend zullen steunen bij de uitbouw van onze carrières, maar ook ver daarbuiten, in ons leven.

Last but not least in de categorie vrienden wil ik Fred Niemans in de bloemen zetten. Fredjes, ik ben niet vergeten en zal het ook nooit dat jij het was die met mij op een middag naar Brussel bent gereden om daar een ontmoeting te regelen met professor Flerackers om met hem te spreken over de zin en onzin van het schrijven van een proefschrift. Los van de vele aangename babbels en de – het moet gezegd – geweldige humor waarmee jij mijn leven opfleurt, ben je door de jaren heen een onvoorwaardelijke steun gebleken voor mij een soort van rots in de branding, die voor elk lastig moment in het leven wel een anekdote heeft klaarliggen. Ik denk maar de Toon Hermans-anekdote, die in mijn gedachten opkomt telkens als ik een presentatie ga geven om een lichte vorm van stress te onderdrukken. “Somerske, het is normaal. Wist je dat Toon Hermans, de grote Toon Hermans zelfs het podium niet op wilde? Dat zijn entourage hem moest dwingen? Hij dacht elke keer opnieuw dat hij het niet zou kunnen en dat hij voorover zou vallen ...”, waarop we dan beiden in een lachen uitbarsten en de missie geslaagd was. Ik vraag me trouwens nog steeds af wat het waarheidsgehalte is van dit verhaal.

De meeste eer komt echter toe aan mijn man, Philippe en aan mijn kinderen. Bedankt Philippe voor je onvoorwaardelijke steun en liefde. Door mij de vrijheid te geven om mijzelf te ontplooiën, til je mij naar een hoger niveau en maak je me gelukkig. Bedankt ook om mijn twee oogappels van tijd tot tijd even bij mij weg te houden op alle momenten dat dat nodig was om dit werk te kunnen schrijven. Bedankt ook om voor mij een klankbord te zijn en mij, soms zonder veel te zeggen, een spiegel voor te houden van hoe het is en hoe het zou moeten zijn. Danku.

INHOUD

<i>Voorwoord</i>	v
<i>Dankwoord</i>	ix
ALGEMENE INLEIDING.	1
Hoofdstuk I.	
Voorwerp van het onderzoek	3
Afdeling I. Situering van de problematiek.	3
Afdeling II. Onderzoeksvraag	5
Afdeling III. Relevantie van het onderzoek.	6
Afdeling IV. Methodologie.	7
Afdeling V. Analyse.	9
Hoofdstuk II.	
Ten geleide: terminologie	13
DEEL I.	
VOORSTELLING VAN HET ORGAAN	19
Hoofdstuk I.	
Historiek	21
Afdeling I. Introductie van het begrip in onze rechtsorde	21
Afdeling II. Invoering van het dagelijks bestuur als een orgaan in onze rechtsorde	22
Afdeling III. Rechtsvergelijkende analyse	25
§ 1. Uniek in België (en in Luxemburg)	25
§ 2. Organisatie van de dagelijkse leiding in andere landen.	27
A. Rechtsvergelijkende analyse	27
i. De Nederlandse naamloze vennootschap (NV)	27
a. Traditioneel dualistisch (<i>two tier board</i>)	27
b. Geen wettelijk orgaan	29
ii. De Franse <i>société anonyme</i>	33
a. Bestuursstructuur	33
b. Organisatie van de dagelijkse leiding in een unitaire structuur.	35

c.	Organisatie van de dagelijkse leiding in een dualistische structuur	36
iii.	De Duitse <i>Aktiengesellschaft</i>	37
a.	Algemeen	37
b.	Organisatie van de dagelijkse leiding	39
iv.	De Zwitserse <i>Aktiengesellschaft</i>	41
v.	Verenigd Koninkrijk	43
B.	Evaluatie	45
Afdeling IV. In de naamloze vennootschap		47
Hoofdstuk II.		
De <i>ratio legis</i>		49
Hoofdstuk III.		
Organisatie en karakteristieken van het orgaan en zijn leden.		53
Afdeling I. Organisatie van het orgaan		53
§ 1.	Facultatief karakter	53
§ 2.	Installatie	55
§ 3.	Opheffing	56
§ 4.	Publiciteit	57
Afdeling II. Over de leden van het orgaan		58
§ 1.	Een of meer personen	58
§ 2.	Hoedanigheid	58
A.	Al dan niet aandeelhouder of bestuurder	58
B.	Natuurlijke persoon of rechtspersoon	60
C.	Bekwaamheid?	62
§ 3.	Statuut	63
§ 4.	Benoeming en ontslag	65
A.	Wijze van benoeming en ontslag	65
B.	Publiciteit	67
C.	Duur van het mandaat	68
D.	<i>Ad nutum</i> -herroepbaarheid	69
E.	Statuut en ontslagregeling	71
i.	Van de dagelijks bestuurder die verbonden is met een arbeidsovereenkomst	71
ii.	Van de dagelijks bestuurder die verbonden is met een managementovereenkomst	73
§ 5.	Remuneratie	75
A.	Principe: absolute vrijheid	75
B.	Matiging van het principe voor genoteerde bedrijven	77
i.	De remuneratie van de dagelijks bestuurder in niet-genoteerde vennootschappen	78

ii. Wat de remuneratie van de dagelijks bestuurder in genoteerde vennootschappen betreft	79
a. Regels inzake variabele remuneratie.	79
b. Regels inzake de vertrekvergoeding	80
c. Remuneratieverslag	84
d. Remuneratiecomité	86
DEEL II.	
BEVOEGDHEID VAN HET ORGAAN VAN DAGELIJKS BESTUUR.	87
Hoofdstuk I.	
Analyse van het begrip ‘dagelijks bestuur’	91
Afdeling I. Wettelijke omschrijving	91
§ 1. De wetgever definieert het begrip ‘dagelijks bestuur’ niet.	91
§ 2. Gevolg van de onduidelijkheid van de regelgeving: pleidooi voor opheffing.	93
A. In 1973 en bij de introductie van de gedelegeerd bestuurder.	93
B. In 2002, bij de introductie van het directiecomité	94
C. In 2015, naar aanleiding van de modernisering van het vennootschapsrecht	95
Afdeling II. Omschrijving in de cassatierechtspraak.	97
§ 1. Analyse van de rechtspraak van het Hof van Cassatie.	97
A. Begripsomschrijving voor 1968	97
i. Het arrest van het Hof van Cassatie van 17 september 1968	97
ii. Het arrest van het Hof van Cassatie van 21 februari 2000	99
§ 2. Interpretatie van het begrip ‘dagelijks bestuur’ in de rechtsleer voor het cassatiearrest van 26 februari 2009	101
§ 3. Principearrest van het Hof van Cassatie van 26 februari 2009: <i>standstill?</i>	102
A. Bespreking van het arrest van 26 februari 2009	102
B. Kritiek op dit arrest in de rechtsleer	104
C. Standpunt.	108
Afdeling III. Ontwikkeling van een definitie in de rechtsleer: poging tot aanreiken van criteria	110
§ 1. De visie van LEHRER	111
A. Het maatschappelijk doel van de vennootschap	112
B. Delegatie.	112
C. Uitvoeringshandelingen	112
D. Recurrente handelingen.	112
E. Binnen de grens van het dagelijks beleid.	113
§ 2. Het standpunt van TILLEMANN	113

§ 3. Notie ‘dagelijks bestuur’ na de tussenkomst van het arrest van het Hof van Cassatie in 2009	114
A. Handelingen die het dagelijks bestuur niet-autonoom kan stellen	115
B. Handelingen die het dagelijks bestuur autonoom kan stellen	116
i. Handelingen geboden door het dagelijks leven van de vennootschap (recurrente handelingen)	116
ii. Handelingen die de tussenkomst van de raad van bestuur niet rechtvaardigen	121
a. Eerste component: grootte van de vennootschap	123
b. Tweede component: identiteit van de vennootschap	125
c. Derde component: juridische aard van de handeling	126
d. Vierde component: economisch belang van de handeling	127
e. Vijfde component: het organigram van de vennootschap	128
f. Zesde component: urgentie	128
 Hoofdstuk II.	
Actieradius van de bevoegdheden van het dagelijks bestuur: intern en extern	131
Afdeling I. Intern: regels met betrekking tot de besluitvorming	131
§ 1. Beraadslaging	131
A. Principe: collegiale beraadslaging	131
B. Werking	133
§ 2. Belangenconflictregelgeving	133
A. Algemeen	133
B. Ontbreken van een wettelijke belangenconflictregelgeving voor het dagelijks bestuur	137
i. Eerste tempering: wat de afgevaardigd bestuurder betreft	137
ii. Tweede tempering: wat de dagelijks bestuurder betreft	139
a. Algemeen rechtsbeginsel inzake <i>Selbsteintritt</i>	140
b. Corporate opportunities	141
Afdeling II. Extern: regels met betrekking tot de vertegenwoordiging	143
 Hoofdstuk III.	
Concrete toepassingen: bevoegdheden van het dagelijks bestuur	147
Afdeling I. Administratieve acties	147
Afdeling II. Financiële acties	148
Afdeling III. Bewarende acties	150

Afdeling IV. Aan- en verkopen	150
§ 1. Van onroerend goed	150
§ 2. Van grondstoffen en andere materialen bestemd voor de vennootschap	151
Afdeling V. Sluiten en beëindigen van overige overeenkomsten	151
§ 1. Met betrekking tot het personeel	151
§ 2. Met betrekking tot zekerheden	154
§ 3. Andere overeenkomsten?	154
Afdeling VI. Proceshandelingen	155
§ 1. In het subjectieve contentieux: de visie van de rechtscolleges van de rechterlijke macht	157
§ 2. In het objectieve contentieux: de rechtspraak van de Raad van State en het Grondwettelijk Hof	162
A. Bijzondere vereisten van de Raad van State met betrekking tot het schorsings- en annulatieverzoek	165
i. Voor 2014	165
ii. Na 2014	170
B. Evolutief standpunt van de Raad van State met betrekking tot het bevoegde orgaan	175
i. Eerste fase: van de raad van bestuur naar de gedelegeerd bestuurder als bevoegd orgaan	175
ii. Tweede fase: van de gedelegeerd bestuurder naar de dagelijks bestuurder als bevoegd orgaan?	178
§ 3. Evaluatie	182
Hoofdstuk IV.	
Oplossingen voor bevoegdheidsoverschrijdend handelen van het dagelijks bestuur	187
Afdeling I. Preventief: de niet-organieke vertegenwoordiging bij volmacht ..	187
§ 1. Toekenning van een volmacht <i>ratione personae</i>	188
§ 2. Karakteristieken van de niet-organieke vertegenwoordiging	189
A. Verbod op een algemene delegatie	189
i. Algemene vs. bijzondere bevoegdheidsdelegatie	189
ii. <i>Ratio</i> van het verbod op een algemene delegatie	191
iii. Sanctie	192
a. Absolute nietigheid van de handeling	192
b. Afwijkende regeling voor het dagelijks bestuur	193
B. De vennootschapsrechtelijke prokureureregeling is niet van toepassing	193
i. Tegenwerpelijkheid van de interne restricties van de volmacht	193

i.	Conformiteitstoets met de Europese vertegenwoordigingsregels	194
a.	Vergelijking met de Nederlandse volmachtregeling.	194
b.	GEPKEN-JAGER	195
c.	Standpunt	196
C.	Bewijs van volmacht.	200
i.	Algemeen	200
ii.	Geen andere regeling i.g.v. delegatie van proceshandelingen	201
iii.	Geen plicht tot publicatie.	201
Afdeling II.	Curatief: de laatste redmiddelen	202
§ 1.	Bekrachtiging	202
§ 2.	Schijnmandaat	205
A.	Principe en toepassingsvoorwaarden	205
i.	De rechtsschijn als een autonome rechtsgrond.	205
ii.	Vier cumulatieve toepassingsvoorwaarden.	207
a.	Schijnbare vertegenwoordigingsbevoegdheid.	207
b.	Toerekenbare schijn van de schijnvertegenwoordigde.	208
c.	Goede trouw van de derde die zich op de schijn-toestand beroept.	208
d.	Belang in hoofde van de derde te goeder trouw	210
B.	Specifiek m.b.t. het orgaan van dagelijks bestuur	210
DEEL III.		
RECHTSPOSITIE VAN DE DAGELIJKS BESTUURDER TEGENOVER DE VENNOOTSCHAP 215		
Hoofdstuk I.		
Arbeidsrelatie tussen vennootschap en dagelijks bestuurder 221		
Afdeling I. Begrippenkader: werknemer vs. zelfstandige 221		
Afdeling II. Socialezekerheidsrechtelijk standpunt 222		
Afdeling III. Arbeidsrechtelijk standpunt: de dagelijks bestuurder als werknemer van de vennootschap 224		
§ 1.	Klassieke opvatting	224
§ 2.	De mijlpaalarresten van het Hof van Cassatie.	226
A.	Met betrekking tot de dagelijks bestuurder	226
B.	Met betrekking tot de dagelijks bestuurder die tegelijk ook lid is van de raad van bestuur	230
§ 3.	Huidige opvatting.	232
A.	Juridische mogelijkheid en vrije keuze	232
B.	Tempering op de vrije keuze van partijen: herkwalificatie	234

C.	Methode om de aard van de arbeidsrelatie te bepalen	237
i.	Probleemstelling	237
ii.	Criteria	239
a.	Aard en omvang van het takenpakket binnen de vennootschap	239
b.	Werkelijke beslissingsmacht.	240
c.	Het bekleden van een dominante positie in de vennootschap	240
d.	Cumul van functies	241
e.	Toezicht en periodieke rapportering ten opzichte van het controlerende orgaan.	242
f.	Al dan niet kosteloos karakter van het mandaat	243
g.	Familiale relaties	243
D.	Kritiek.	244

Hoofdstuk II.

Contractualisering van de verhouding tussen vennootschap en dagelijks bestuurder	249
---	------------

Afdeling I. De managementovereenkomst	250
§ 1. Definitie	250
§ 2. Kwalificatie	252
§ 3. Principiële mogelijkheid tot contractualisering en de voorwaarde daartoe	253
A. Algemeen	253
B. Specifiek m.b.t. de dagelijks bestuurder die ook bestuurder is. . .	253
§ 4. Praktische aspecten	256
A. Voorwerp	256
B. Managementvergoeding	258
i. In genoteerde vennootschappen	259
a. Hard law	259
b. Soft law.	259
ii. In niet-genoteerde vennootschappen	260
C. Duur	261
D. Delegatiebevoegdheid.	261
E. Beëindiging en ontbinding	263
F. Concurrentie en afwerving.	264
i. Na de beëindiging van de managementovereenkomst	264
ii. Tijdens de uitvoering van de managementovereenkomst	266
G. Geheimhouding	268
H. Intellectuele rechten	269
I. Exoneratie en vrijwaring	271

Afdeling II. De arbeidsovereenkomst.....	272
§ 1. Definitie.....	272
§ 2. Principiële mogelijkheid tot contractualisering en de voorwaarden daartoe.....	273
Hoofdstuk III.	
Gevolgen van de keuze voor de ene of de andere samenwerkingsvorm.....	275
Afdeling I. Financieel.....	275
Afdeling II. Sociale bescherming.....	278
Afdeling III. Concurrentie en discretie.....	278
Afdeling IV. Aansprakelijkheidsregime.....	279
 DEEL IV.	
AANSPRAKELIJKHEID VAN DE DAGELIJKS BESTUURDER.....	281
 Hoofdstuk I.	
Afbakening.....	283
Afdeling I. Voorafgaandelijk: de dagelijks bestuurder als orgaan van de vennootschap (orgaantheorie).....	283
Afdeling II. Onderzoeksvraag.....	284
Afdeling III. Methode.....	286
 Hoofdstuk II.	
Beperkt aansprakelijkheidsregime van het dagelijks bestuur.....	287
Afdeling I. Aansprakelijkheidsgronden.....	287
§ 1. Van toepassing op de dagelijks bestuurder zonder managementovereenkomst.....	287
A. Eerste grond: gewone bestuursfout (art. 527 W.Venn.).....	289
i. Aard van het contract: lastgevings- of aannemingsovereenkomst?.....	289
ii. Belang van het onderscheid.....	294
iii. Aansprakelijkheid conform het gemeen recht.....	296
a. Algemeen.....	296
b. Uitvoerings- versus ondernemingsbeslissingen.....	297
B. Onrechtmatige daad (art. 1382-1383 BW).....	299
i. Intern, in relatie tot de vennootschap.....	302
ii. Extern, in relatie tot derden.....	304
a. Categorieën van derden.....	304
b. Een afwijkend regime voor precontractuele fouten? ..	306
c. Samen met de vennootschap?.....	308

c.1. Toerekening van de onrechtmatige daad van de dagelijks bestuurder aan de vennootschap	309
c.2. Rechtsgevolg van deze toerekening ten opzichte van de dagelijks bestuurder: regresrecht	313
C. Geen aansprakelijkheid voor schending van het W.Venn. en de statuten (art. 528 W.Venn.)	314
D. Geen bijzondere faillissementsaansprakelijkheid ... of toch? (art. 530 W.Venn.)	316
i. Algemeen	316
ii. Ook voor de dagelijks bestuurder?	318
E. Specifieke aansprakelijkheidsregeling voor fiscale en parafiscale schulden	321
i. Bedrijfsvoorheffing en btw (art. 442 <i>quater</i> WIB 92 en art. 93 <i>undecies</i> C WBTW)	322
a. Foutbegrip en -vereiste	322
b. Toepassingsgebied: wie is de (dagelijkse) leider uit de artikelen 442 <i>quater</i> WIB en 93 <i>undecies</i> C WBTW?	324
c. Remediëringmogelijkheid voor de (dagelijkse) leider te goeder trouw	326
ii. Socialezekerheidsschulden	327
§ 2. Van toepassing op de dagelijks bestuurder met een managementovereenkomst	328
A. Elementen die de aansprakelijkheid van de dagelijks bestuurder-manager beïnvloeden	328
i. Inspannings- of resultaatsverbintenis	328
ii. Lastgevings- of aannemingsovereenkomst	329
B. Bepalingen die de aansprakelijkheid van de dagelijks bestuurder-manager beperken (exoneratie)	330
i. Begrip en geldigheid	330
ii. Gevolgen	331
iii. Omvang van de beperking	331
C. Bepalingen m.b.t. de financiële gevolgen van de aansprakelijkheid van de dagelijks bestuurder-manager	333
i. Begrip en geldigheid	333
ii. Gevolgen	333
§ 3. Van toepassing op de dagelijks bestuurder-werknemer	334
A. Toepasselijkheid van artikel 18 WAO bij vennootschapsmandatarissen	334
B. Toepassingsgebied van artikel 18 WAO	338
i. Uitsluitend binnen het kader van de arbeidsovereenkomst	339
ii. Een occasionele lichte fout	342

§ 4. Besluit	343
A. Dagelijks bestuur vs. de andere leiders	344
B. Dagelijks bestuurders onderling	344
C. Behoud van de regeling voor de toekomst (<i>de lege ferenda</i>).	345
i. De immuniteit moet sterk worden gerelativeerd	346
ii. De ongelijkheid is redelijk en verantwoord.	346
iii. Is een wetswijziging vereist?	347
Afdeling II. Invloed van de bevoegdheidsverdeling op de aansprakelijk-	
heid van de dagelijks bestuurder	351
§ 1. Eigen aansprakelijkheid van de raad van bestuur voor	
gebrekkelijk toezicht	354
A. Algemeen: de actieve toezichtstaak van de raad van bestuur	354
B. Aansprakelijkheid van de raad voor gebrekkelijk toezicht	356
§ 2. Bevoegdheidsverdeling tussen de raad en het dagelijks bestuur:	
ingrijprecht of ingrijpplicht?	359
§ 3. Beoordeling van de aansprakelijkheid van de afgevaardigd	
bestuurder	361
Afdeling III. Aansprakelijkheidsvordering	363
Afdeling IV. Aansprakelijkheidsbeperking en -verweer	363
§ 1. Risicomanagement	364
§ 2. Aansprakelijkheidsverzekering	365
§ 3. Kwijting	367
A. Algemeen: omschrijving, juridische aard en gevolgen van	
de gemeenrechtelijke kwijting	367
B. Specifiek, ten aanzien van de bedrijfsleiding	368
i. Bestuurders (en commissarissen)	368
ii. Dagelijks bestuurders	370
a. Geen specifieke wettelijke bepaling	370
b. Beslissingsbevoegdheid	371
c. Frequentie	371
§ 4. Verjaring	372
A. De dagelijks bestuurder-zelfstandige	375
B. De dagelijks bestuurder-werknemer	377

DEEL V.	
DE (RE)ORGANISATIE VAN HET DAGELIJKS BELEID IN DE BELGISCHE NV.....	381
Hoofdstuk I.	
Argumenten voor het behoud van het orgaan van dagelijks bestuur in de Belgische NV.....	385
Afdeling I. Unieke vorm van een wettelijke, algemene bevoegdheidsdelegatie .	386
Afdeling II. Flexibiliteit.	388
§ 1. Op het niveau van het orgaan van dagelijks bestuur	388
§ 2. Ruimer kader: flexibiliteit is trending in Europa	389
Afdeling III. Voorbehouden orgaan voor de kleine en middelgrote vennootschappen.....	392
§ 1. Waarom de keuze voor een selectief behoud?	392
§ 2. Voorstel voor een selectief behoud <i>de lege ferenda</i>	394
A. Uitsluitend in de kleine NV	394
B. Voorstel voor een wettekst.....	395
Hoofdstuk II.	
Argumenten die pleiten voor de afschaffing van het dagelijks bestuur in de NV.....	399
Afdeling I. <i>Ratio legis de lege ferenda</i>	399
Afdeling II. Conformiteit met het Europese recht	401
Afdeling III. Rechtsonzekerheid m.b.t. de bevoegdheid van het orgaan	403
Afdeling IV. Internationalisering	405
Hoofdstuk III.	
Dagelijks beleid in de NV herdacht.....	407
Afdeling I. Interne taakverdeling tussen de leden van de raad van bestuur ..	407
Afdeling II. Systeem van bijzondere bevoegdheidsdelegaties.....	412
Hoofdstuk IV.	
Conclusie: afschaffing van een hinderlijke regel uit ons recht.....	417
 ALGEMEEN BESLUIT:	
EEN OVERBODIG ORGAAN.....	421
 <i>Bibliografie</i>	427
<i>Trefwoordenregister</i>	445

